

Evanjelium z 2. februára 2020

4. nedeľa všedného dňa - Rok A - Lukáš 2, 22 - 40

Prepis komentára biblistu Fernanda Armelliniho, nerevidovaný autorom

Keď sa skončili dni rituálneho očisťovania podľa Mojžišovho zákona, Mária a Jozef vzali dieťa do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi, ako je napísané v Pánovom zákone: "Každý prvorodený mužského pohlavia bude svätý Pánovi", a aby priniesli pár hrdličiek alebo dve holúbätá ako obetu, ako to predpisuje Pánov zákon.

V Jeruzaleme žil muž menom Simeon, spravodlivý a zbožný muž, ktorý očakával útechu Izraela a Duch Svätý bol na ňom. Duch Svätý mu predpovedal, že neuvidí smrť bez toho, aby predtým nevidel Krista Pána.

Pohnutý Duchom Svätým išiel do chrámu, a kým rodičia tam priniesli dieťa Ježiša, aby vykonal to, čo o ňom predpisoval Zákon, aj on ho vzal do náručia a dobrorečil Bohu so slovami

"Teraz môžeš nechať svojho služobníka odísť v pokoji, Pane, podľa svojho slova, Ved' moje oči videli tvoju spásu, ktorú si pripravil pred všetkými národmi:

svetlo, ktoré ťa odhalí ľuďom a sláva tvojho ľudu Izraela.

Ježišov otec a matka boli ohromení tým, čo sa o ňom hovorilo. Simeon ich požehnal a Márii, svojej matke, povedal: "Hl'a, on je tu na pád a vzkriesenie mnohých v Izraeli a na znamenie protivenstva, a aj teba prenikne meč, aby sa ukázali myšlienky mnohých sŕdc.

Bola tam aj prorokyňa Anna, dcéra Fanuèleho z kmeňa Aser. Bola vo veľmi pokročilom veku, žila s manželom sedem rokov po svadbe, neskôr ovdovela a teraz mala osemdesiatštyri rokov. Nikdy neopustila chrám, dňom i nocou slúžila Bohu pôstom a modlitbami. Aj ona začala chváliť Boha a hovorila o dieťati tým, ktorí očakávali vykúpenie Jeruzalema.

Keď splnili všetko podľa Pánovho zákona, vrátili sa do Galiley, do svojho mesta Nazareta. Dieťa rástlo a silnelo, bolo plné múdrosti a bola na ňom Božia milosť.

Keď sa skončili dni rituálneho očisťovania podľa Mojžišovho zákona, Mária a Jozef vzali dieťa do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi, ako je napísané v Pánovom zákone: "Každý prvorodený mužského pohlavia bude svätý Pánovi", a aby priniesli pár hrdličiek alebo dve holúbätá ako obetu, ako to predpisuje Pánov zákon.

Necelý mesiac po Troch kráľoch, sviatku, ktorý uzatváral vianočné obdobie, si pripomeňme, že Matúš nám povedal o úteku svätca do Egypta

Rodina a potom vstup do izraelskej krajiny. To nám povedal Matúš na záver vianočného obdobia.

Lukáš uzatvára vianočné príbehy odkazom na dodržiavanie dvoch predpisov izraelského zákona Svätou rodinou.

Predpisy sa týkali *očistenia matky*, ktorá porodila dieťa mužského pohlavia, a *vykúpenia prvorodeného syna*.

Sú to dva rôzne židovské zvyky, ale Lukáš ich spojil, pretože zo správania Ježišových rodičov chce vyvodiť určité poslanstvo pre nás. Aké sú?

Predovšetkým sme si z čítania evanjeliového textu všimli akýsi refrén, ktorý sa trikrát vrátil a ktorým je zachovávanie Pánovho zákona. Hovorilo sa, že rodina išla do Jeruzalema, pretože matka sa musela očistiť podľa Mojžišovho zákona, potom vzali dieťa do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi, ako je napísané v Pánovom zákone, a potom obetovali pár holubíc, ako to predpisuje Pánov zákon.

Tento refrén si pripomenieme trikrát a neskôr ho budeme počuť ešte dvakrát.

Už dnes je tu pre nás poslanstvo!

Vidíme rodinu z Nazareta, ktorá je naladená na Božie slovo, na to, čo Pán ukazuje ako cestu života rodiny, rodina z Nazareta je naladená na toto slovo; možno sa v našich rodinách trápime toľkými vecami, skúsme sa spýtať sami seba, či naozaj chceme, aby naše rodiny boli také krásne, ako bola rodina z Nazareta, aj v chudobe, s toľkými problémami, ako majú všetky rodiny. Napriek tomu si ju pamätáme ako pokojnú rodinu, pretože sa od začiatku vždy riadila Božím slovom.

Druhé poslanstvo nám vyplýva z dôvodu, prečo berú dieťa do chrámu, aby ho obetovali Pánovi. Dôležité poslanstvo, dieťa nie je ich, je Božie, nemôžu si ho nechať pre seba.

Je to pokušenie, ktoré majú rodičia a ktoré mala aj rodina z Nazareta, pretože aj oni boli pokúšaní, Ježiš, Mária a Jozef boli pokúšaní, aj oni boli pokúšaní. Aké pokušenie majú rodičia?

Je to preto, aby využili svojho syna na uskutočnenie svojich plánov, svojich snov.

Nazaretská rodina ho odovzdala Pánovi, vložila ho do Božieho plánu, do Božích plánov, a tieto plány môžu byť veľmi odlišné od tých, ktoré majú rodičia.

Dieťa nepatrí rodičom, ale je im zverené, aby ho mohli vychovávať a prispôbiť plánu, ktorý má preň Otec v nebi.

Dokonca aj rodina z Nazareta, ktorá mala tohto syna s veľkými schopnosťami, bolo vidieť, že od malička bol plný nadania, možno aj oni, keď si osvojili tradíciu, poslanstvo, ktoré im bolo dané v katechéze zo synagógy, slávneho Mesiáša, možno aj oni pestovali tieto sny... nie!

Od začiatku mu zverili plán, ktorý s ním mal Otec v nebi!

Toto je dôležité posolstvo pre rodičov našich dnešných rodín, aby zverili svoje deti Pánovi, pretože deti sú od Pána.

Tretia správa: Lukáš spomína obeť na výkupné za dieťa, ktorou mohla byť baránka pre bohaté rodiny alebo dve holubice. Je známe, že rodina z Nazareta obetovala dve holubice, Boží syn sa nenarodil v Ríme na Palatíne, kde sídlil cisár, ale medzi chudobnými a vyrastal v chudobnej rodine. To nám dáva pocit,, Boží Syn prišiel medzi nás, veľmi blízko.

V tomto momente vstupujú na scénu dve postavy, na ktoré chce Lukáš upriamiť našu pozornosť.

Najprv sa pozrime na starého Simeoneho:

V Jeruzaleme žil muž menom Simeon, spravodlivý a zbožný muž, ktorý očakával útechu Izraela a Duch Svätý bol na ňom. Duch Svätý mu predpovedal, že neuvidí smrť bez toho, aby predtým nevidel Krista Pána. Pohnutý Duchom Svätým išiel do chrámu, a kým rodičia tam priniesli dieťa Ježiša, aby vykonal to, čo o ňom predpisoval Zákon, aj on ho vzal do náručia a dobrorečil Bohu so slovami
"Teraz môžeš nechať svojho služobníka odísť v
pokoji, Pane, podľa svojho slova,
Veď moje oči videli tvoju spásu, ktorú si pripravil pred
všetkými národmi:
svetlo, ktoré ťa odhalí ľuďom
a sláva tvojho ľudu Izraela.

Tradícia má veľmi rada starého Simeona, apokryfy o ňom rozprávajú mnoho príbehov, napríklad hovoria, že mal 112 rokov, a potom tiež hovoria, že to bol veľkňaz, ktorý prijal Svätú rodinu a vzal do náručia Ježiša, ktorý mu bol vydaný.

Nie, nebol to kňaz, Simeon bol dlhoročný muž, ktorý vo svojom srdci pestoval istotu, že Boh jedného dňa splní svoje prisľúbenia, a jeho staroba predstavuje práve toto dlhé čakanie izraelského ľudu.

Izrael je národ, ktorý si pamätá... *pamätá si* zaslúbenia, ktoré dal Boh Abrahámovi, pamätá si proroctvá, ktoré ohlasovali príchod Mesiáša, útechu Izraela, a aj keď sa zdalo, že dejiny vyvracajú Pánovo slovo, Izrael vždy veril, že jedného dňa Boh splní svoje zaslúbenia.

Simeon so svojou starobou predstavuje práve tento čakajúci ľud.

Na esplanáde chrámu bolo nespočetné množstvo ľudí, ako je možné, že len títo dvaja starci dokázali v krehkom a slabom dieťati rozpoznať Božieho Mesiáša?

Sú to dvaja ľudia, ktorí vidia viac ako len zdanlivo, ľudia videli len dieťa v Máriinom náručí a vedľa neho jeho otca Jozefa, videli len to; dvaja starší naopak v tomto dieťati spoznali prisľúbeného a očakávaného Mesiáša.

Čo bolo na týchto dvoch charakteristické?

Vidíme Simeona, text hovorí: *"bol spravodlivý a zbožný"*, dve prídavné mená.

Prvý *"spravodlivý" "dikaios"* ako Jozef, spravodlivý človek s čistým srdcom, nepoškvrneným lžou, vášňami vlastného záujmu, ale snahou o pravdu; potom bol *"zbožný" "eulebes"* po grécky, čo znamená nezablúdiť, ísť vždy po ceste, ktorú mu ukázalo Božie slovo, nie ako tí, ktorí sa tiež z času na čas zaujímajú o Pána, nie!

Práve tí, ktorí ho počúvajú, keď Pán súhlasí s tým, čo si myslia, nie!

Simeon svoje myšlienky, svoje srdce vždy naladil na Pánovo slovo, a tak mohol vidieť to, čo oči ostatných ľudí na chrámovej esplanáde nemohli.

Práve tieto čisté oči Ježiš nazve *"blahoslavení čistého srdca"*, vidia Boha, vidia neviditeľné, vidia viac, než sa zdá. To je možné len pre tých, ktorí sú spravodliví a zbožní.

Druhá charakteristika tohto Simeona: *"očakával útechu Izraela"*.

Žil v istote, že Božie prisľúbenia sa splnia, a keď človek pestuje túto istotu, dôveruje Pánovi, je slobodným, pokojným človekom, pretože vie, že dejiny vedie Pán; aj keď sa zdá, že tieto prisľúbenia sú zdanlivo nepravdivé, ak naozaj verí v Pána, je pokojným človekom a je slobodný, nie závislý od neho. Dnes môžeme uvažovať o našej cirkevnej situácii.

Sú nemilosrdné fakty o ťažkostiach, ktorými prechádza naša cirkev, sú tu opustenia, škandály, nezáujem... Skúsme sa spýtať sami seba, či sme ako Simeon, ktorý verí v Pánovo slovo, ktorý nám povedal: *"brány pekla nepremôžu"*, *"ja som s vami až do konca vekov"*, *"nebo a zem sa pominú, moje slová nepominú"*?

Veríme tak, ako pevne veril Simeon, že sa tieto zasľúbenia splnia?

Ak tomu budeme veriť, budeme slobodní a pokojní ľudia, ako bol Simeon!

Ale čakanie nie je ako čakanie na autobus, pasívne, nie!

Je to ako u toho, kto vsádza svoj život na tieto Božie prisľuby, ako u toho, kto vsádza svoju existenciu na návrh nového sveta, ktorý robí, a zaväzuje sa ho spolu s ním budovať.

Tretia charakteristika Simeona: *"Duch Svätý bol na ňom"* - a toto slovo *"Duch"* sa vracia trikrát.

Číslo tri znamená, že je úplný, totálny, plne zapojený do tohto Ducha, vždy sa nechal viesť Duchom, ktorý bol jeho dôverníkom, vždy sa s ním radil počas celého života a Duch Svätý mu jasne povedal, že nezomrie skôr, než uvidí *"Krista Pána"*.

To Duch ho prinútil pozeráť sa dopredu, je to krásny starý muž, ktorý sa neohliada späť, ale pozerá dopredu; keď človek žije osvietený a vedený Duchom, pozerá sa späť, ale bez ľútosti. Simeon nechce byť opäť mladý, pretože svoj život doviedol do zmysluplného konca, a tak nereptá na zlo, ktoré vidí okolo seba, neobviňuje svet za svoju starobu, za to, že už necíti chuť mladosti, ne

má radšej hudbu mladých ľudí, a tak reptá... nie! Svet za to nemôže, je starý!

Mladí ľudia idú ďalej, on žil, je spokojný so svojím životom a vie, že bolesti a trápenia sú súčasťou ľudského stavu, keď sa život blíži ku koncu. Samozrejme, ak boli mladosť, fyzická zdatnosť, sila, zdravie zbožňované, ak boli jediným stredobodom existencie človeka, potom sa človek nezmieri s tým, že sa vytratia a potom zmiznú. Simeon vie, že život má svoje podobenstvo, a potom sa blíži jeseň, západ slnka, a keď sa život žije tak, ako ho žil Simeon, vedený Duchom, nastáva pokoj a sloboda, radosť z prežívania.

"A pohnutý duchom prijíma dieťa do náručia".

Je to pohyblivé objatie medzi starým a novým, medzi Izraelom a Cirkvou. Mohli by sme si dokonca položiť otázku, či tento Simeon patrí do Starého alebo Nového zákona; ukazuje nám, že na to, aby sme mohli vyslobodiť Krista, musíme ho najprv prijať do svojho náručia a on ho vyslobodí svetu, počujeme to v jeho piesni, keď dobrorečí Bohu.

Je to už piata pieseň, ktorú nachádzame v týchto prvých dvoch kapitolách Lukáša, je tu *"Sláva Bohu na výsostiach"*, *"Alžbetina pieseň"*, *"Magnificat"*, *"Benedictus"* a teraz *"Simeonova pieseň"*.

Čo hovorí táto pieseň?

"Nechaj svojho služobníka odísť v pokoji"

Pôvodný text je veľmi krásny, hovorí *"rozpustite" "apollueis" rozpustite* svojho služobníka, to znamená prepustite ho, nechajte ho ísť.

Nebojí sa smrti, pretože pre tých, ktorí žili ako Simeon, je smrť momentom, ktorý dáva zmysel celému životu.

Smrť je bytosť uvoľnená z pút porušiteľného... uvoľní svojho služobníka, nech ide k pokoji, je to hodina slobody, je to hodina oslobodenia, choď k pokoji. Je to záver života, ktorý mal zmysel, pretože bol osvietený týmto dieťaťom, je to pokoj smrti prežívanej vo svetle mesiášskeho pokoja. môže to byť odkaz na Pavlov list Timotejovi, keď hovorí: "prišiel čas, aby som spustil plachty", smrť vnímame ako spustenie plachiet, aby sme vyplávali na nové nádherné brehy. Poznáme ľudí, ktorých odchod do dôchodku urýchlil ich smrť, pre biblických starcov, ako bol Simeon, je smrť odchodom do dôchodku a táto staroba nás učí, ako žiť.

Potom sa predstavuje ako sluha... *rozviaž svojho sluhu, nechaj ho odísť v pokoji*; sluha znamená, že celý svoj život zasvätil Božiemu plánu, celý svoj život venoval naplneniu poslania, ku ktorému ho Boh určil.

Simeon vedel čakať, nedovolil si byť netrpezlivý, pretože si bol istý Božou vernosťou, a tak zatváral oči plné budúcnosti, pretože jeho život mal zmysel, žil ho pre poslanie.

Hovorí: svetlo pripravené pred všetkými národmi znamená univerzálny rozmer poslania, ku ktorému je toto dieťa určené.

Všimli sme si, že Simeon nie je sebecký, nemyslí na seba, ale na druhých, na celé ľudstvo, je to radosť z toho, že toto dieťa bude svetlom nielen pre izraelský ľud, ale svetlom pred všetkými národmi. Ježiš už nepatrí len svojmu ľudu.

Teraz si vypočujme tajomné proroctvo o meči, ktoré vyslovil Simeon:

Ježišov otec a matka boli ohromení tým, čo sa o ňom hovorilo. Simeon ich požehnal a Márii, svojej matke, povedal: "Hľa, on je tu na pád a vzkriesenie mnohých v Izraeli a na znamenie protivenstva, a aj teba prenikne meč, aby sa ukázali myšlienky mnohých sŕdc."

Prečo sú Jozef a Mária prekvapení tým, čo Simeon hovorí o ich synovi? Nie je to prvýkrát, čo sú obaja rodičia prekvapení; už keď pastieri oznámili svoj zážitok z posolstva, ktoré dostali od anjelov, všetci boli ohromení.

Prečo ten údiv?

Je zrejmé, že katechéza, ktorú si osvojili, bola, že Mesiáš príde a bude na strane dobrých, spravodlivých, zatiaľ čo tu posolstvo nebeských anjelov bolo, že pre pastierov, pre nečistých, ľudí na okraji spoločnosti... pre nich sa narodil Spasiteľ!

Bolo to ohlásenie radosti, pastieri sa zľakli, keď uvideli svetlo... *"Nie, nebojte sa, ohlasujem vám veľkú radosť, je na vašej strane."*

Toto bolo prvé prekvapenie, ktoré zaznamenal evanjelista Lukáš, ale je tu aj druhé prekvapenie v slovách, ktoré vyslovil Simeon: "svetlo pre všetky národy", nielen pre hriešnikov, ale pre všetky pohanské národy bude svetlom. V Izraeli sa očakávalo, že Mesiáš bude svetlom pre ľud, povedie tento ľud k vláde nad všetkými národmi sveta, nie!

Tu bolo svetlo spásy pre každého človeka.

Druhé prekvapenie, ktoré títo dvaja rodičia zažili, bolo proti všetkej tradícii, ktorú si osvojili v synagógach, v katechéze rabínov.

Potom má Simeon druhé požehnanie, tentoraz požehnáva oboch rodičov. Keď už hovoríme o Márii, treba poznamenať, že matka... to sme vedeli, ako to, že trvá na tomto termíne matka?

Odkazuje sa tu na matku Izraela, ktorá mala svetu priniesť Božieho Mesiáša, takže Mária sa stáva symbolom tohto ľudu, ktorý prináša svet Mesiáša.

Teraz prichádza proroctvo o meči, hovorí Simeon Márii: Meč prenikne, prejde cez tvoj život.

Aké je to proroctvo?

Zabudnite na sedem mečov na obrazoch Sedembolestnej Panny Márie, to nemá absolútne nič spoločné s odkazom na Máriinu bolesť pod krížom, nie!

Mária by tu mohla byť vnímaná ako izraelský ľud, pričom meč označuje v symbolike, ktorú nachádzame v Starom aj Novom zákone, Pánovo slovo.

List Židom v štvrtej kapitole hovorí:

Božie slovo je živé a účinné, ostrejšie ako dvojsečný meč, kam toto slovo dosiahne, tam je rana, tam je rozdelenie.

Mária, podľa Simeonových slov, môže byť chápaná ako tá, ktorá

predstavuje ľud Izraela a slovo jeho syna, Mesiáša, spôsobí v tomto ľude rozdelenie.

Ježiš to povie aj vtedy, keď si vo svojom verejnom živote uvedomí, že nie všetci z jeho ľudu prijali posolstvo, a povie:

Neprišiel som priniesť pokoj, ale rozdelenie, v jednej rodine budú dvaja proti trom, traja proti dvom.

To sa stalo v Izraeli, niektorí prijali tohto Božieho Mesiáša, iní nie, nebol to Mesiáš, ktorého očakávali.

Ale mohlo by to byť aj iné rozdelenie, nie v Márii ako symbole tohto ľudu, ale v Márii ako osobe, aj ona zakúsila vo svojej duši, na ceste viery, ktorú vykonala, ranu; Slovo jej syna aj v nej vytvorilo rozdelenie vzhľadom na katechézu, ktorú prijala, celý jej život prechádzal týmto Slovom a príľnutie k Slovu nebolo ľahké a bezprostredné ani pre Máriu.

Len si spomeňte, čo nám hovorí evanjelista Marek, že keď Ježiš začal svoj verejný život, okamžite sa dostal do konfliktu s náboženskou autoritou, s katechézou rabínov, a keď táto znepokojujúca správa dorazila do Nazareta, mysleli si, že pôjdu a dostanú Ježiša späť, vytiahnu ho zo šlamastiky, v ktorej sa ocitol.

Evanjelista Marek poznamenáva, že členovia rodiny, ktorí ho išli vyzdvihnúť, a s nimi aj Mária, povedali: "Ale on sa zbláznil!"

A chceli ho vziať späť do svojej krajiny.

Tu je ťažkosť, ktorú mala aj Mária pri prijímaní tohto Slova, potom sa ho vždy držala, je blahoslavenou medzi tými, ktorí počúvajú Božie slovo a uvádzajú ho do praxe, ale nemyslíme si, že všetko bolo pre ňu ľahké, všetko bolo jasné od začiatku.

Musíme vidieť Máriu ako našu spoločníčku na ceste viery a v prijímaní Pánovho slova, ktoré nie je vždy hneď jasné našim očiam.

A teraz prišla Anna, táto stará žena.

Tento úryvok z Evanjelia podľa Lukáša sa môže zdať zbytočný, pretože všetko už povedal Simeon, v skutočnosti však prítomnosť tejto ženy nie je zbytočná, pretože zohráva úlohu druhého svedka, ktorý potvrdzuje Simeonovo svedectvo o dieťati, počúvajme:

Bola tam aj prorokyňa Anna, dcéra Fanuèleho z kmeňa Aser. Bola vo veľmi pokročilom veku, žila s manželom sedem rokov po svadbe, neskôr ovdovela a teraz mala osemdesiatštyri rokov. Nikdy neopustila chrám, dňom i nocou slúžila Bohu pôstom a modlitbami. Aj ona začala chváliť Boha a hovorila o dieťati tým, ktorí očakávali vykúpenie Jeruzalema. Keď splnili všetko podľa Pánovho zákona, vrátili sa do Galiley, do svojho mesta Nazareta. Dieťa rástlo a silnelo, bolo plné múdrosti a bola na ňom Božia milosť.

Je potrebné poznamenať, že táto prorokyňa Anna patrila do kmeňa Ašera, jedného z 12 kmeňov, a bola mimoriadne dobre situovaná, pretože sa usadila na severe, v úrodnej oblasti blízko Stredozemného mora, v tej časti Izraela, ktorá je

medzi Haifou a Akko; bol to však najmenší z kmeňov, najbezvýznamnejší, a potom s materiálnym požehnaním prišli pokušenia pohanstva a nakoniec sa prispôbil zvykom susedných národov, takže čoskoro zmizol zo scény. Keď prišli Asýrčania a deportovali tento kmeň, nezostalo z neho nič a navždy zmizol zo stránok dejín.

Teraz sa však v jeruzalemskom chráme objavuje jeden z kmeňa Aser, je to malý zvyšok neveriaceho kmeňa.

Na tomto mieste ľahko pochopíme symbolické odkazy, ktoré evanjelista Lukáš použil.

Od Ozeáša je Izrael, Jeruzalem, predstavovaný ako *Pánova nevesta*, ktorá je takmer vždy neverná, v tomto ľude je zvyšok, ktorý je verný a ktorý predstavuje prorokyňa Anna, ktorá má 84 rokov, čo je číslo, ktoré je jasne symbolické, je to výsledok 7×12 , 7 je dokonalosť a 12 ľud Izraela.

Anna predstavuje tento ľud, ktorý dosiahol plnosť svojho poslania.

Anna je tou vernou časťou ľudu, ktorá vedela čakať na Mesiáša a privítať nie Mesiáša, ktorého by si priali, ale Mesiáša Pánovho.

Dnes je pre nás dôležité posolstvo o manželskej láske s Pánom; Pán nie je zamestnávateľ, ktorý nám potom na konci života zaplatí, ale ženích, ktorý miluje slobodne a očakáva, že sa s ním budeme s láskou stýkať.

Zostať verný tejto láske na chvíľu je veľmi ľahké, ale udržať si túto vernosť potom je ťažšie.

Anna predstavuje ten zvyšok, ktorý zostal verný aj vtedy, keď všetci ostatní opustili Pána; Anna predstavuje tú časť izraelského ľudu, ktorá bola vernou nevestou, keď ostatní opustili ženícha, nestala sa milenkou, zostala verná svojmu ženíchovi.

Je to dôležité posolstvo pre náš duchovný život v dnešnej dobe, keď vidíme toľko ľudí, ktorí opúšťajú Cirkev, ktorí už nenasledujú to, čo nám ukazuje evanjelium... nuž, v tejto situácii sa môžeme pozrieť na túto postavu vernej nevesty, ktorou bola Anna.